

ΖΕΡΕΛΙΑ

ΟΙ ΑΙΝΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΙΔΥΜΕΣ ΛΙΜΝΕΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Πάνε χρόνια που πρωτοείδα στον Αλμυρό, σε πινακίδα καφενείου ή ζαχαροπλαστείου, - δε θυμάμαι -, αυτή την άγνωστη, τότε, λέξη που δεν εγνώριζα ούτε σε τι παρέπεμπε ούτε τη σημασία ή τον προσδιορισμό της.

"Καφενείον - Ζερέλια"

Δεν εγνώριζα ακόμη αν ήταν το όνομα αυτό πληθυντικού αριθμού ή θηλυκού γένους. Ρωτώντας αλληπάλληλα άτομα που λιάζονταν στην πλατεία εισέπραττα μονάχα χαμόγελα συμπάθειας και πανωσηκώματα ώμων. Κανείς δεν μπορούσε να με δια φωτίσει, ακόμη και στο ελάχιστο. Κάποιοι ειδήμονες ωστόσο, της περιοχής και της ιστορίας της, μού ανέφεραν, πολύ αόριστα, ότι πρόκειται για μιαν αρχαία πόλη, κάπου έξω από τον Αλμυρό.

Επιστρέφοντας στη βάση μου, άνοιξα όσα κιτάπια της ιστορικής Μαγνησίας βρισκότουσαν στη βιβλιοθήκη μου, καθώς κι εκείνον τον υπέροχο τόμο, με τον τίτλο **"Το χρονικό ενός πολιτισμού - Η ΜΑΓΝΗΣΙΑ"** που επιμελήθηκαν ο καθηγητής της Προϊστορικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης **Γ. Χουρμουζιάδης**, η Ζαγοριανή διδάκτωρ, τότε, της Φιλοσοφικής Σχολής της Θεσσαλονίκης **Π. Ασημακοπούλου** - **Ατζακά** και ο αείμνηστος λαογράφος του Πηλίου **Κίτσος Μακρής**.

Υπήρχε σε κείνο τον τόμο μια μικρή απειροελάχιστη αναφορά και καταγραφή των λιμνών με αυτό το όνομα, αλλά και μία ωραία φωτογραφία, δίχως όμως καμία άλλη τοπογραφική ή μνημειακή αναφορά.

Εδινε μάλιστα και το χοντρικό στίγμα της περιοχής - στον κάμπο του Αλμυρού.

Απέμενε στην αφεντιά μου να πάρω τον κάμπο και να σαρώσω τα σπαρμένα ή αθέριστα λιβάδια της αλμυριώτικης επικράτειας για να πετύχω τις λίμνες αυτές και να βρω το αληθινό τους στίγμα.

Κι αυτό έκαμα. Είπα ότι πάνε αρκετά χρόνια.

Είχα όρεξη που την τροφοδοτούσε η άγνοια τόσων ανθρώπων της περιοχής, αλλά και η δική μου περιέργεια κι η αγωνία που, τόσες φορές στις ελληνικές μου περιπλανήσεις, έφερε όμορφα αποτελέσματα και ευδαιμονικές ανακαλύψεις.

"Δεν μπορεί, κάτι θα υπάρχει...", συλλογιζόμουν.

Από πού όμως ν' αρχίσεις, αλλά κι αν αρχίσεις από κάπου, πώς και κατά πού να συνεχίσεις. Είναι κι αυτό το βασανιστικό ερώτημα κι η αγωνία που συνέχει κάποιον, ειδικά όταν ψάχνει στον ατέλειωτο και ατέρμονο ελληνικό κάμπο...

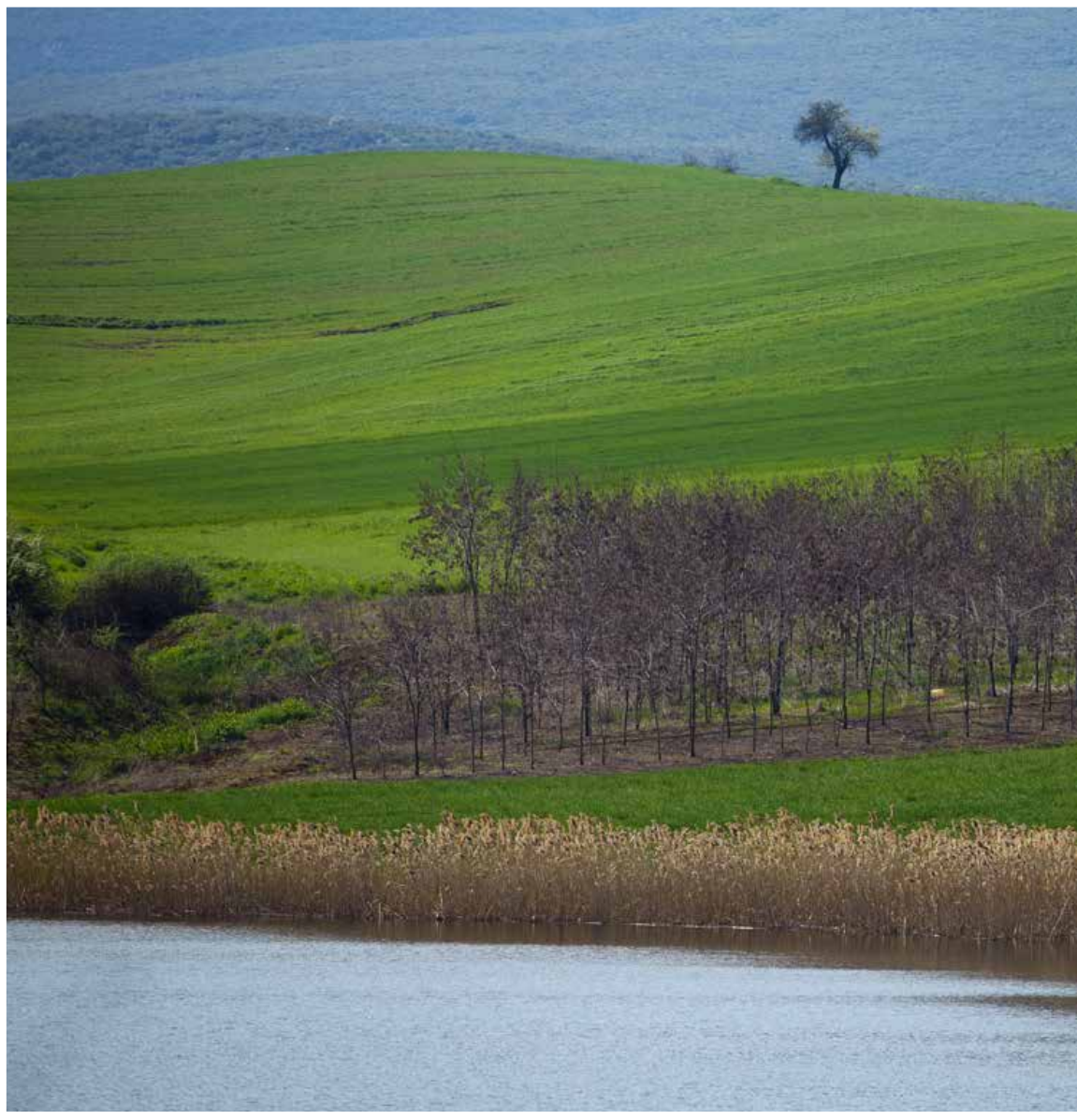
Κατευθύνθηκα προς την **Ευξεινούπολη**. Μην φανταστείτε ότι ήταν η πρώτη φορά που ψαχούλευα στις γυμνές προθήκες των σπαρτών και των λιβαδιών του αλμυριώτικου κάμπου για κάποιο σημάδι, ένα κάτι που θα με πονήρευε στην αναζήτησή μου εκείνη. Αλλά κάποια φορά είδα μια μικρή πινακίδα, στις παρυφές του χωριού αυτού που απέχει από τον Αλμυρό μόλις δύο χιλιόμετρα και σήμερα μάλιστα έχει σχεδόν ενοποιηθεί με αυτόν (*).

Η πινακίδα έγραφε **"Προς Αγ. Νικόλαο"** και ο δρόμος, που έδειχνε το βέλος, έστριβε απότομα έξω από το χωριό κι ήταν καλοπατημένος.

Ξέρετε τί συμβαίνει με τους ελληνικούς χωματόδρομους. Πρέπει να αποκτήσεις ειδική εξοικείωση με την ποιότητα, το πλάτος και την αναφορικότητα των υλικών που έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διάνοξη και τη συντήρησή τους, ώστε να μπορείς να υπολογίσεις το μήκος και τη χρησιμότητά τους. Αν δηλαδή έχουν γίνει για να εξυπηρετούν κάποιους κοντινούς ιδιοκτήτες ή εκμεταλλευτές αγροτικών χρήσεων ή έχουν μεγάλη προοπτική...

Ο χωματόδρομος αυτός έδειχνε πως ανήκε στη δεύτερη κατηγορία δρόμων. Διάνυσα μιαν απόσταση χιλίων περίπου μέτρων σε ευθεία κι έπειτα κατηφόρισα απότομα δεξιά για να βρεθώ σε λίγο και σχεδόν απότομα μπροστά σε ένα αδιάβατο ρέμα μεγάλου όγκου και ποσότητας νερών. Ήταν Μάρτης μήνας.

Τα σπαρμένα χωράφια της ελληνικής πατρίδας χλοοισμένα και καταπράσινα. Ωραία εικόνα.

Παρότι δεν διέθετα ψηλό αμάξωμα. δοκίμασα να περάσω τη ροή του νερού με γρήγορη ταχύτητα και πλάγια κίνηση.

Τα κατάφερα κι άρχισα σιγά – σιγά να ορθοτομώ τα πράσινα χωράφια διασχίζοντας τεράστιες εκτάσεις με το ελληνικό βαμβάκι, το τριφύλλι και την κριθή.

Αφσα το αμάξι αμέσως μετά το χείμαρρο

και πήρα το δρόμο με τα πόδια.

Ο καιρός ήταν καλός, αλλά είχε προηγηθεί δυνατή βροχόπτωση. Οι παρυφές του δρόμου ήταν πλημμυρισμένοι και οι παράπλευροι ζωικοί θειριεμένοι κι ευτραφείς, ενδεχομένως από τα λιπάσματα και τις τοξίνες για τα σιτηρά. Λίγα βατράχια, όσο κι αν φαίνεται περίεργο, είχαν ξεμυτίσει στο χωμάτινο

*Τα σπαρμένα χωράφια
της ελληνικής πατρίδας
χλοϊσμένα και καταπρά-
σινα. Ωραία εικόνα.*

οδόστρωμα κι αναπνδούσαν ευτυχισμένα.

Περπατούσα σε ένα τοπίο καθαρό, ευδιάκριτο, ανοιχτό και προ πάντων ευέλικτο κι ευχάριστο, όχι συνηθισμένο στους πεζοπόρους που ελίσσονται και βαδίζουν είτε σε δασικούς δρόμους είτε σε μονοπάτια ορεινών ή ημιορεινών διαδρομών.

Εκαμα άλλα δύο χιλιόμετρα έτσι, όταν

πια είχα αποξεχαστεί, ως προς τον προοπτικό μου στόχο και μάζευτο ραδίκια και ζωχούς. Ξαφνικά από δεξιά μου σχεδιάστηκε ένα ωραίο ελαιόκτημα, περιποιημένο και όμορφα κλαδεμένο. Το λιόφυτο είχε κατηφορική κλίση και πίσω από τις τελευταίες κορυφές των δέντρων φάνηκε η γαλαζωπή άκρη ενός στάσιμου ή λιμνασμένου νερού.

Αφησα το δρόμο που βάδιζα και κινήθηκα κάθετα στον άξονα του λιόφυτου κατηφορίζοντας προς την άκρη του. Τελειώνοντας το ελαιόκτημα υψώνονταν μια ευμεγέθης σειρά καλαμιώνων, συνηθισμένος προάγγελος σημαντικής υδάτινης παρουσίας. Στην άκρη του κτήματος διακρίνονταν ένα μονοπάτι, περιφερειακό, που ελίσσονταν ανάμεσα στους καλαμιώνες και το ελαιόκτημα. Κινήθηκα με υψωμένες τις κεραίες του βλέμματος, αλλά και της κεντρισμένης περιέργειας. Και, ώ του θαύματος, που λένε, σε λίγο διαγράφηκε από τα δεξιά μου η μαγική εικόνα μιας εκπληκτικής λιμνούλας που περιβάλλονταν από καλαμολύγαρα και διαταράσσονταν από στριγγές κλαγγές πουλιών και βατράχων.

Όλο το φάσμα της ειρηνικής αυτής λιμνούλας ξεκαθάρισε, αφού υψώθηκα από τα χείλη του επιπέδου της ως τα κράσπεδα του χλοισμένου κοίλου, από όπου πια το βλέμμα αγκάλιασε τον κυκλικό της περίγυρο. Η λιμνούλα

αυτή, που βέβαια ήταν η μικρότερη από τις δύο αρχαίες λίμνες των Ζερελίων, αναπτυσσόταν σε βαθουλωμένο επίπεδο και δεν είχε τη στόφα και ούτε έμοιαζε καθόλου με τις εποχιακές λιμνούλες ούτε με τις τεχνητές παρόμοιες, για τη συλλογή των ομβρίων.

Είναι αλήθεια πως αιφνιδιάστηκα. Ωστόσο προχώρησα κατά μήκος της κυκλικής κοίτης και εισχώρησα στις καλαμιές, για να πετύχω κανένα παρυδάτιο σε ξεχασμένη στάση. Το νερό ήτανε θολό, αλλά βάθαινε απότομα. Κινήθηκα πιο ψηλά από τα χείλη του περιφερειακού κοιλώματος της λίμνης κι έτσι κατάφερα να πάρω μια καθολική εικόνα του μεγέθους και της ομορφιάς της.

Καθώς περιφερόμουνα από τη νότια πλευρά και φυσικά είχα λησμονήσει ότι οι λίμνες ήτανε δύο, διαπίστωσα ότι το ανώτερο επίπεδο του περιφερειακού λόφου ήταν λίγο απομακρυσμένο και έμοιαζε τραπεζοειδές. Είχε επίπεδη επιφάνεια και παρέπεμπε σε ύψωμα όμοιο με μακεδονική τούμπα.

Κάθε εποχή έχει τη δική της ομορφιά και μαγεία στην περιοχή ετούτη. Αξίζει κανείς να την περιηγηθεί σε όλες τις εποχές, γιατί θα διαπιστώσει άλλο ύψος και ασφαλώς διαφορετικό χρώμα, κατά περίπτωση, αλλά και κάθε φορά μια αλλιώτικη και γλυκιά νότα εποχικού ρεμβασμού και νοσταλγίας.

Ανηφόριζαν σε αυτό δυο αμαξιτές ροδιές που έσβηναν λίγο πριν από την κορυφή του λόφου.

Αμέσως θυμήθηκα τις εξηγήσεις και τα χαρακτηριστικά που έδινε ο Χουρμουζιάδης για την ανακάλυψη και ταυτοποίηση των αρχαίων αυτών οικιστικών λόφων, προϊστορικής προέλευσης.

Πρώτη παρατήρηση, το τραπεζοειδές ή μαστοειδές σχήμα του λόφου.

Δεύτερη παρατήρηση, η βλάστηση στις παρειές του λόφου και στην κορυφή του τραπεζιού.

Τρίτη παρατήρηση, η παρουσία σκόρπιων κεραμικών οστράκων και οι διάφορες τομές και ραβδώσεις που δημιουργήθηκαν

από την εκμετάλλευση της γης ή τις πολιτιστικές αποθέσεις (απορρίματα ή λείψανα καταστροφών).

Φτάνοντας σε κάποιο ύψος του λόφου, από τη νοτιοδυτική πλευρά του, φάνηκε να πλέει μέσα σε ένα χρυσίζον και λαμπερό φως λόγω του μεσημεριού η δεύτερη και μεγαλύτερη λίμνη που έμοιαζε ξαπλωμένη και ραχάτιστα νεράϊδα του καταπράσινου κάμπου. Όμως κι αυτή η λίμνη ήταν σχετικά βαθουλωμένη και όχι ορατή από κανονικό ύψος. Επρεπε να βρεθεί κανείς στο ύψος του λόφου που μεσολαβούσε, για να τις δει.

Αλαφιάστηκα. Όμως συνέχισα τον ανήφορο ως την κορυφή της τούμπας, από όπου βέβαια, πίστευα, πως θα είχα πανεποπτική εικόνα και των δύο λιμνών. Οντως...

Η εικόνα, η μαρτυρία των λιμνών, από το ύψος της αρχαίας “μαγούλας” – γιατί επρόκειτο για την ακρόπολη μιας παλιάς και ζωτικής οχύρωσης- με εξέπληξε και με έθελε απροσδόκτα.

Μαγούλα, αποκαλούν στη Θεσσαλία, οι αρχαιολόγοι και οι ντόπιοι πλέον, το μικρό και σχεδόν ανεπαίσθητο ύψωμα μιας οχυρωμένης ακρόπολης, στην οποία ζούσε τα παμπάλαια χρόνια ένας γηγενής αγροτικός πληθυσμός που καλλιεργούσε κι εκμεταλλεύονταν τη γύρω περιοχή και τα βράδια, για λόγους ασφαλείας, από τις επιδρομές των πειρατών, συνωστίζονταν στην οχυρωμένη “κοιλιά” της ακρόπολης.

Για την Μαγούλα Ζερέλια η Αντίκλεια Μουνδρέα Αγραφιώτη (Αν. Καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) αναφέρει μεταξύ άλλων τα εξής:

«Η Μαγούλα Ζερέλια είναι μια από τις γνωστές θέσεις της θεσσαλικής προϊστορίας. Έχει

ανασκαφεί στις αρχές του εικοστού αιώνα (1908) από τους Wace και Thompson. Η θέση κατοικήθηκε από τη Μέση Νεολιθική Εποχή μέχρι και την Ύστερη Εποχή του Χαλκού (αναγνωρίστηκαν οκτώ αρχαιολογικά στρώματα, μέχρι το παρθένο, που εντοπίστηκε σε βάθος 6-8 μ.), ενώ στα επιφανειακά στρώματα εντοπίστηκαν λείψανα των ιστορικών, των μεσαιωνικών και των νεότερων χρόνων. Έκτοτε δεν έγιναν συστηματικές ανασκαφικές έρευνες στη σημαντική αυτή θέση, ούτε όμως και ευρύτερα στις προϊστορικές θέσεις του Κρόκιου πεδίου. Η περιοχή του Αλμυρού, παρά τον δυναμικό ρόλο που πρέπει να διαδραμάτισε κατά την προϊστορική περίοδο, δεν είναι τόσο γνωστή στη σύγχρονη έρευνα όπως οι προϊστορικές θέσεις της περιοχής του Βόλου, της Λάρισας ή της Δυτικής Θεσσαλίας που έχουν ερευνηθεί συστηματικότερα.

Το 1992 η Ολλανδική Αρχαιολογική Σχολή υπό την διεύθυνση του καθ. H. Reinder Reinders του Πανεπιστημίου του Groningen διενήργησε επιφανειακή έρευνα στην περιοχή της

Μαγούλας, στα πλαίσια της ευρύτερης επιφανειακής έρευνας που έκανε η Σχολή στην περιοχή σε συνεργασία με την ΙΓ' ΕΠΚΑ. Τα στοιχεία που προέκυψαν από τις έρευνες αυτές έδειξαν ότι, για την κατανόηση της προϊστορικής κατοίκησης στην περιοχή νότια και νοτιοδυτικά του Αλμυρού, εξαιρετικά σημαντική είναι όχι μόνον η Μαγούλα Ζερέλια και ο υγροβιότοπος με τις δύο χαρακτηριστικές λίμνες που γειτνιάζει με αυτήν νοτίως, αλλά και η σχέση που είχε κατά την νεολιθική εποχή με τη γειτονική θέση Καρατζάνταγλι. Η θέση αυτή, όπως έδειξαν τα επιφανειακά ευρήματα, κατοικήθηκε κατά την Αρχαιότερη και Μέση Νεολιθική περίοδο, είναι δηλαδή πρωιμότερη, και εν μέρει σύγχρονη, με τη Μαγούλα Ζερέλια»

Ξέχασα τις λίμνες και βάλθηκα να περιτριγυρίζω το ύψωμα της μαγούλας, η θέση της οποίας ήταν κάτι παραπάνω από νευραλγική και κορυφαία, καθώς επέπτευε ολόκληρο τον κάμπο του Αλμυρού, τον Παγασπτικό κόλπο και ολόκληρο το βουνό της Οθρους, με όλα

τα περάσματα και όλους τους παρακείμενους χείμαρρους και τα ρέματα.

Ομορφα λιβάδια, λόγω εποχής, διακεκομμένα από ζωγραφιστά κι ευέλικτα ρεματάκια, βελανιδιές και αγριοκορομπλιές που κατάστιζαν με τη θαλερή κορμωστασιά τους την εύκρατη χλόη, αλλά προ πάντων η ιμπρεσιονιστική τομή των δύο λιμνών αναμέσο του θεοκρίτειου κλίματος και του δροσερού ύφους του αγροτικού τοπίου, θέρμαναν την ψυχή μου και με ανύψωσαν από τούτο το ταπεινό κι απέριττο αγροτικό σκηνώμα ως τα ουράνια της ψυχικής ευφορίας και γαλήνης.

Έτρεξα ύστερα έμφορτος από όλο το οπλοστάσιο της ευδαιμόνος περιαγωγής στο κύκλωμα της μεγάλης λίμνης. Το περιεργάστηκα, το χάρηκα, εμποτίστηκα από τη θαλπωρή και το νεύμα του. Σειρές από δέντρα, θάμνους, χλόη και καλαμιές περιέζωναν τη σπουδαία αυτή φυσική λίμνη. Ένα υποτυπώδες μονοπατάκι στον περίγυρο της λίμνης με έφερε γύρω – γύρω και με βοήθησε να αποτυπώσω όλες τις λεπτομέρειες και τους

γραφικούς κανόνες της πολύπλευρης αυτής γεωγραφικής και οικολογικής λεκάνης του κάμπου.

Πήγα και ξαναπήγα πολλές φορές στις δύο λίμνες Ζερέλια από τότε. Μια από τις επόμενες φορές διαπίστωσα ότι τις λίμνες τις υιοθέτησε το 2^ο Γυμνάσιο του Αλμυρού και τοποθέτησε μάλιστα, με τη συνδρομή των καθηγητών του, αλλά και κάποιων ανθρώπων που νοιάζονται για την περιοχή, ένα ξύλινο παρατηρητήριο των πουλιών και του τέλματος της λίμνης, το οποίο βέβαια, όπως όλα τα πράγματα στην Ελλάδα, που δεν συντηρούνται, σε μια από τις επόμενες φορές καταστράφηκε.

Κάθε εποχή έχει τη δική της ομορφιά και μαγεία στην περιοχή ετούτη. Αξίζει κανείς να την περιηγηθεί σε όλες τις εποχές, γιατί θα διαπιστώσει άλλο ύφος και ασφαλώς διαφορετικό χρώμα, κατά περίπτωση, αλλά και κάθε φορά μια αλλιώςτική και γλυκιά νότα

εποχικού ρεμβασμού και νοσταλγίας.

Οι δύο λίμνες αποτελούν ένα ισχυρό πόλο βιότοπου πουλιών, ερπετών, ψαριών και παρόχθιων οργανισμών. Ωστόσο δεν έχει καταγραφεί αυτός ο διπολικός υγροβιότοπος ούτε από την επίσημη πολιτεία, για περαιτέρω διερεύνηση και προστασία, αλλά ούτε και από τις οργανώσεις και τα συμβούλια των διάφορων υδρολογικών οργανισμών και της ορνιθολογικής εταιρίας.

Η πλούσια πανίδα του όμως, όπως και η ιδιότυπη χλωρίδα του, τελούν σε καθεστώς απόλυτης αδράνειας και αναποτελεσματικής προστασίας. Όλα είναι αφημένα στην τύχη του οικοσυστήματος και στην καλή θέληση μερικών ιδιωτικών πρωτοβουλιών της τοπικής κοινωνίας.

Για τις λίμνες Ζερέλια λέγονται πολλά. Μόλις τον Μάιο του 2011 επιστημονικές έρευνες και ανακαλύψεις έφεραν στο φως την αιτία της δημιουργίας των λιμνών, που τοποθετείται πριν από ... 10.000 χρόνια (όπως

το διαβάζετε), όταν έπεσε στην περιοχική μετεωρίτης που γέννησε με την πρόσκρουσή του στη γη τους δύο κρατήρες. Εως τότε οι μελέτες και οι έρευνες που είχαν γίνει για την ταυτότητα και την προέλευση των δύο λιμνών έδειχναν ότι η δημιουργία τους οφείλονταν σε ηφαιστειακή έκρηξη.

Τη σπουδαία αυτή ανακάλυψη έκαναν οι ερευνητές **Ευάγγελος Λάγιος**, καθηγητής Γεωλογίας του Πανεπιστημίου της Αθήνας και ο **Ντύτεριχ Φόλκερ**, καθηγητής στο Ινστιτούτο Ορυκτολογίας και Πετρολογίας του Πολυτεχνείου της Ζυρίχης. Μάλιστα οι δύο ερευνητές που ασχολήθηκαν πετρολογικά και ορυκτολογικά με την περιοχή, για να καταλήξουν στις διαπιστώσεις που αναφέρονται, έχουν ως επόμενο βήμα τους την έρευνα του εσωτερικού των λιμνών και το δειγματισμό υλικού πετρωμάτων και άλλων υπολειμματικών στοιχείων για την περαιτέρω μελέτη και διεργασία της τεκμηρίωσης.

Η όλη μελέτη, όπως μας πληροφόρησε σχετική έρευνα και συνέντευξη που παρουσίασε η εφημερίδα ΕΘΝΟΣ, έγινε και γίνεται με την οικονομική υποστήριξη του Ιδρύματος Λάτση

στο πλαίσιο του προγράμματος ερευνών της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Οι δύο λίμνες Ζερέλια απέχουν μεταξύ τους τετρακόσια μέτρα περίπου, ενώ από βορρά αναπτύσσεται η Προϊστορική Μαγούλα. Η μεγαλύτερη λίμνη, που βρίσκεται δυτικά της ακρόπολης, έχει βάθος οκτώ μέτρα και διάμετρο 250 μέτρα, προσχειλώνεται δε με τη χλόη, ενώ η μικρότερη, που βρίσκεται νότια της ακρόπολης, έχει βάθος έξη περίπου μέτρα και διάμετρο 150 μέτρα και περιβάλλεται από χωμάτινο κρᾶσπεδο. Τη λίμνη περιβάλλουν καλαμιώνες, λυγαριές και βετομουριές, με ωραία φραμπούζ. Στο ανατολικό χείλος της μεγάλης λίμνης υπάρχει μια λωρίδα με πολύ ωραία καβάκια και αγριοσυκιές.

Για να επισκεφτεί κανείς τις δύο λίμνες και κυρίως για να τις εντοπίσει, αφού μέχρι σήμερα, άγνωστο για ποιό λόγο, οι τοπικές διοικητικές και πολιτιστικές υπηρεσίες τις αγνοούν κατάφωρα και σκανδαλωδώς, ώστε να μη τις επισημαίνουν σημειολογικά, θα πρέπει να πάρει τον τελευταίο, από την ανατολική πλευρά του χωριού, ευθύ ασφαλτόδρομο της

Μόλις τον Μάιο του 2011 επιστημονικές έρευνες και ανακαλύψεις έφεραν στο φως την αιτία της δημιουργίας των λιμνών, που τοποθετείται πριν από... 10.000 χρόνια (όπως το διαβάζετε), όταν έπεσε στην περιοχή μετεωρίτης που γέννησε με την πρόσκρουσή του στη γη τους δύο κρατήρες.

Ευξεινούπολης, με το όνομα “Οδός Παύλου Μελά” και να κατευθυνθεί νότια, έως όπου αντιληφθεί μία πινακίδα με την ένδειξη “Προς Αγιο Νικόλαο”. Από το σημείο εκείνο θα πρέπει να στρίψει ακολουθώντας την κατεύθυνση αυτή, να περάσει από πολλές ανασταλτικές λακκούβες και να καταλήξει σε ήπια κάθοδο προς την κοίτη ενός χειμάρρου. Θα τον περάσει – τον χείμαρρο – αν ο καιρός και το ρεύμα το επιτρέπουν και στη συνέχεια θα ανηφορίσει στον ίδιο αυτό χωματόδρομο, με νότια διεύθυνση, ώσπου να φτάσει σε ελαιοπερίβολο, από τα δεξιά του. Στη νότια άκρη του περιβολιού αυτού φεύγει δυτικά δευτερεύων χωματόδρομος που περνάει νότια από τη μικρή λίμνη και καταλήγει στις παρυφές της Μαγούλας, σε δυτική προβολή της οποίας βρίσκεται η δεύτερη μεγαλύτερη από τις δύο λίμνες.

Υπόδειγμα προσέγγισης των Λιμνών:

• Από την οδό Παύλου Μελά της Ευξεινούπολης ξεκινάει η διαδρομή μας.

- Στα οκτακόσια μέτρα (0,8 Km) στρίβουμε δεξιά προς Αγιο Νικόλαο.
- Στα χίλια μέτρα (1,0 Km) φτάνουμε σε ποτάμι. Το διασχίζουμε.
- Στα 1.200 μέτρα (1,2 Km) βρίσκουμε διασταύρωση και πηγαίνουμε ευθεία και όχι δεξιά.
- Στα 2,1 Km βρίσκουμε άλλη διασταύρωση και ακολουθούμε την ευθεία και όχι αριστερά.
- Στα 3,4 Km βρίσκουμε κι άλλη διασταύρωση κι ακολουθούμε ευθεία πορεία και όχι αριστερά.
- Στα 3,6 Km στρίβουμε δεξιά κι αφήνουμε την ευθεία παίρνοντας έναν κόκκινο χωματόδρομο που ύστερα από λίγο γίνεται κατηφορικός, ενώ περνάμε ψηλά κι αριστερά από τη μικρότερη λίμνη.
- Στα τέσσερα χιλιόμετρα από τη στροφή της Παύλου Μελά (4,0 Km) φτάνουμε στο ύψωμα της αρχαίας Μαγούλας και δεξιά από τη μεγάλη λίμνη.

